บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive study) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันการเกิดโรคปอดบวมในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่มารดาที่มีบุตรอายุต่ำกว่า 5 ปี ในอำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง (อำเภอแม่ทะแบ่งเขตการปกครอง เป็น 10 ตำบล 91 หมู่บ้าน) ในพื้นที่ 10 ตำบล มีจำนวนมารดาที่มีบุตรอายุต่ำกว่า 5 ปี 2,742 คน (สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่ทะ, 2548) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรคำนวณของ Krejie และ Morgan (และคิดตามสัดส่วนประชากรรายตำบลและรายหมู่บ้าน) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 340 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multistage sampling) คือศึกษาในพื้นที่อำเภอแม่ทะ ทุกตำบล (10 ตำบล) ในระดับหมู่บ้าน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยใช้วิธีจับฉลากตำบลละ 2 หมู่บ้าน ได้หมู่บ้านเป้าหมาย จำนวน 20 หมู่ และทำการเลือกแบบเจาะจงมารดาที่เป็นผู้เลี้ยงดูบุตรอายุต่ำกว่า 5 ปี ด้วยตนเองและมีความพร้อมที่จะร่วมมือในการศึกษาครั้งนี้ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากคำนวณแยกรายตำบล มีดังนี้

ลำดับที่	ตำบล	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	แม่ทะ	104 (ม.2, ม.4)	33
2	นาครัว	74 (ม.3, ม.10)	53
3	ป่าตัน	39 (ม.3, ม.8)	40
4	น้ำโจ้	109 (ม.1, ม.9)	59
5	บ้านกิ่ว	39 (ม.9, ม.10)	26
6	บ้านบอม	49 (ม.1, ม.2)	23
7	ดอนไฟ	57 (ม.1, ม.7)	19

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

8	หัวเสือ	43 (ม.2, ม.6)	36
9	วังเงิน	32 (ม.1, ม.5)	20
10	สันดอนแก้ว	60 (ม.2, ม.3)	31
รวม	10 ตำบล	606 คน (20 หมู่)	340 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นโดยอาศัยการศึกษาจากเอกสาร คู่มือแนวทางการบริบาลโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจในเด็ก และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 2 ส่วนได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย

1.1 ข้อมูลทั่วไปของมารดาที่มีบุตรอายุต่ำกว่า 5 ปี ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้โดยรวมของครอบครัว จำนวนบุตรอายุต่ำกว่า 5 ปี ในครอบครัว

1.2 ข้อมูลทั่วไปของบุตรอายุต่ำกว่า 5 ปี ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ วัน เดือน ปี เกิด อายุ เพศ น้ำหนักแรกเกิด วิธีคลอด น้ำหนักและส่วนสูงปัจจุบัน ภาวะโภชนาการ การได้รับนมแม่ การได้รับวัคซีน ประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคหวัดและปอดบวม และโรคประจำตัวรวมทั้งความพิการ

1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัว และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อระบบหายใจและการสูบบุหรี่ของสมาชิกในครอบครัว และที่อยู่อาศัยอยู่ใกล้แหล่งที่ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันการเกิดโรคปอดบวมในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ประกอบด้วย

2.1 พฤติกรรมการสร้างความต้านทานโรคแก่เด็ก

2.2 พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง

2.3 พฤติกรรมการป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนจากการป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจ

ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) คำตอบมีให้เลือก 3 ระดับ คือ

ปฏิบัติทุกครั้ง หมายถึง มารดามีการกระทำเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นตามที่ระบุอย่างสม่ำเสมอ ทุกครั้งหรือทุกวัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ปฏิบัติบางครั้ง หมายถึง มารดามีการกระทำเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นตามที่ระบุไว้เป็นบางครั้ง บางวัน ไม่สม่ำเสมอ

ไม่ปฏิบัติเลย หมายถึง มารดาไม่เคยมีการกระทำเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นตามที่ระบุไว้

เกณฑ์ให้คะแนน แยกตามลักษณะข้อความ ดังนี้

คำตอบ	**คะแนนข้อความเชิงบวก**	**คะแนนข้อความเชิงลบ**
ปฏิบัติทุกครั้ง	2	0
ปฏิบัติบางครั้ง	1	1
ไม่ปฏิบัติเลย	0	2

และนำคะแนนที่ได้จัดแบ่งกลุ่มคะแนนออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

พฤติกรรมการสร้างความต้านทานโรค (จำนวน 7 ข้อ คะแนนเต็ม 14 คะแนน)

ดีมาก มีคะแนนเท่ากับ 10.51 – 14.00

ดี มีคะแนนเท่ากับ 7.01 – 10.50

ปานกลาง มีคะแนนเท่ากับ 3.51 – 7.00

น้อย มีคะแนนเท่ากับ 0 – 3.50

พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง (จำนวน 14 ข้อ คะแนนเต็ม 28 คะแนน)

ดีมาก มีคะแนนเท่ากับ 24.01 – 32.00

ดี มีคะแนนเท่ากับ 16.01 – 24.00

ปานกลาง มีคะแนนเท่ากับ 8.01 – 16.00

น้อย มีคะแนนเท่ากับ 0 – 8.00

พฤติกรรมการป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนจากการป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจ (จำนวน 29 ข้อ คะแนนเต็ม 58 คะแนน)

ดีมาก มีคะแนนเท่ากับ 43.51 – 58.00

ดี มีคะแนนเท่ากับ 29.01 – 43.50

ปานกลาง มีคะแนนเท่ากับ 14.51 – 29.00

น้อย มีคะแนนเท่ากับ 0 – 14.50

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ความตรงเชิงเนื้อหา(content validity) ของแบบสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาสร้างแบบสัมภาษณ์แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านเวชกรรมป้องกัน ผู้เชี่ยวชาญด้านการป้องกันและควบคุมโรคปอดบวมในเด็ก สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง และอาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แล้วนำไปคำนวณหาดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity index: CVI) ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา เท่ากับ 0.97

2. ความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้ศึกษานำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับมารดาที่บุตรอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่มีลักษณะคล้ายคลึงคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่บ้านหล่ายทุ่ง หมู่ที่ 5 ตำบลนาครัว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง และคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.76

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรม คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้ทำเอกสารแจ้งข้อมูลโครงการวิจัยและหนังสือแสดงความยินยอมของ ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย โดยแจ้งวัตถุประสงค์ แนวทางปฏิบัติในการเข้าร่วมวิจัย และประโยชน์ของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ให้พิจารณายินยอมหรือไม่ยินยอม ในการเข้าร่วมโครงการนี้ โดยจะไม่มีผลใดๆ คำตอบทุกคำตอบจะเป็นความลับและนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น และการตอบแบบสัมภาษณ์ไม่มีการลงชื่อ ผู้ศึกษาไม่สามารถทราบได้ว่าเป็นคำตอบของผู้ใด ถ้ามีข้อสงสัยสามารถติดต่อสอบถามจากประธานคณะกรรมการตรวจสอบจริยธรรม อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ศึกษาได้ทุกเวลา และสามารถถอนตัวจากการศึกษาวิจัยได้

การรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือจากคณบดีบัณฑิตศึกษาสถาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดลำปาง เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษา และขออนุญาตเก็บข้อมูล

2. จัดอบรมเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัยทุกแห่งๆละ 1 คน จำนวน 14 คน ให้เข้าใจถึงวิธีการเก็บข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ของการศึกษา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

3. เก็บข้อมูลโดยผู้ทำวิจัยและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัย โดยใช้สมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก ประกอบการสัมภาษณ์

4. ผู้ศึกษารวบรวมและตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้องของข้อมูล ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา มีรายละเอียดของข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป ทั้งข้อมูลทั่วไปของมารดาที่มีบุตรอายุต่ำกว่า 5 ปี ข้อมูลทั่วไปของบุตรอายุต่ำกว่า 5 ปี และข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัว และสิ่งแวดล้อม

2. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันการเกิดโรคปอดบวมในเด็กอายุ ต่ำกว่า 5 ปี แยกวิเคราะห์ออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเพิ่มความต้านทานโรคแก่เด็ก ด้านการหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง และด้านการป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนจากการป่วยด้วยโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบหายใจ

วิเคราะห์พฤติกรรมรายข้อโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved